

Stadsparkvijver

Slib verwijderen in 1927

De vijver vervult van bij de aanleg van het park een bijzondere rol in en vraagt ook een bijzonder onderhoud. Op verschillende momenten moest het overtollige slib verwijderd worden, zoals in 1927. De afgelopen jaren werd de vijver getroffen door droogte.

Van waar komt het water in de vijver?

Oorspronkelijk werd de vijver van het Stadspark van water voorzien door de Herentalse vaart. Dit was een kanaal dat proper water van de rivier de Schijn richting de binnenstad bracht. Met de aanleg van de ondergrondse premetrotunnels en de Ring werd dit kanaal stelselmatig onderbroken en gedempt. Hierdoor wordt de vijver van het Stadspark, net zoals vele andere stadsvijvers, momenteel enkel gevoed door grondwater en regenwater.

Bij lange periodes van droogte, zoals de afgelopen twee zomers, daalt de grondwaterstand en verdampt het water in stadsvijvers. Daarnaast wordt er tijdens bouwwerken in de ondergrond vaak een **bronbemaling** toegepast. Dit betekent dat door grondwaterpompen een verlaging van het grondwaterpeil wordt bekomen om veilig en droog in de ondergrond te kunnen werken voor bijvoorbeeld het bouwen van een kelderconstructie.

In de stad Antwerpen verplicht de bouwcode om bij iedere bronbemaling ook een **retourbemaling** toe te passen. Dit wil zeggen dat het opgepompte grondwater opnieuw in de ondergrond gebracht moet worden. Dit kan door het water opnieuw de grond in te pompen of door het te laten infiltreren in bijvoorbeeld grachten of vijvers. Uiteraard moet dit grondwater dan voldoende zuiver zijn, wat door historische vervuilingen niet altijd het geval is.

Momenteel wordt zo'n bemaling toegepast in de Belgiëlei. Het grondwater dat daar wordt opgepompt stroomt via een extra leiding in de riolering van de Charlottalei richting het Stadspark. Daar wordt het water gezuiverd in een zuiveringsinstallatie (de grijze containers), waarna het in de vijver van het Stadspark stroomt. Op die manier infiltreert het water langzaam opnieuw in de ondergrond en zorgt het voor een verhoging van het waterpeil in de vijver en van de grondwaterstand in en rond het Stadspark.

Behalve deze retourbemaling zijn ook enkele **straten rond het park aangesloten op de vijver**, waardoor het regenwater dat daar neervalt richting de vijver wordt afgevoerd. De recente **ontharding van de parkeerstrook in de Quinten Matsijslei** zorgt er bijkomend voor dat het regenwater daar rechtstreeks de grond insijpelt en ook zo het grondwaterpeil stijgt.

De stad Antwerpen werkt samen met experts aan structurele oplossingen op langere termijn die zowel duurzaam zijn, als water in de vijver voorzien.

V.U. Herald Claeyns, Lange Gasthuisstraat 21, 2000 Antwerpen. Fotografie: Lucid, Historisch beeld en kaartmateriaal Felixarchief, Stadsarchief Antwerpen.

Parkonderhoud in het voorjaar

Het onderhoud van het Stadspark gebeurt op het ritme van de seizoenen en met zorg voor de historische waarde van het park. Dit voorjaar staan er verschillende acties op het programma:

- **Verjongingssnoei:** voor het broedseizoen begint, worden verschillende heesters gesnoeid. Zo genieten we in de zomer van sterke en gezonde planten.
- **Vijverrand:** het overtollige riet aan de rand van de vijver wordt verwijderd.
- **Hoofdingang Rubenslei:** aan de grote grasvlakte worden struiken weggehaald en komt er een graszone.
- **Gras maaien:** sommige grasvelden worden minder gemaaid dan andere. Hierdoor groeien en bloeien de grassen en kruiden en trekken ze vlinders, bijen en andere insecten aan, goed voor een lokale diversiteit.
- **Zieke bomen vervangen:** enkele zieke en afgestorven bomen worden eind januari gekapt en in het najaar vervangen door nieuwe exemplaren.
- **Verkleinen van de laad- en loskade:** nu de groendienst een plek heeft gekregen in Café Capital kan de vorige laad- en loskade in het park verkleind worden. In de plaats komt er nieuwe beplanting. De omheining blijft tot de planten volgroeid zijn.

Voor een volledig overzicht surf naar www.antwerpenmorgen.be/stadspark.

Ga in dialoog over het Stadspark

Via de Burgerbegroting van het district Antwerpen diende het Buurtcomité Stadspark een project in om een constructieve dialoog tussen buurtbewoners, experts en bestuur te voeren. Onder de titel 'Vijf voor twaalf voor het Stadspark' organiseert dit comité op 4 februari 2020 een dialoogavond waarop het district en de stad uw vragen beantwoorden.

Wat mag u verwachten?

- Een update over het Stadspark
- De mogelijkheid om uw vragen te stellen aan de verschillende experts (o.a. over de vijver, verlichting, speeltuin, groenbeheer en afvalbeheer) van het district en de stad.

Praktisch

- Dinsdag 4 februari 2020, van 19u30 tot 22u00
- Park Lane, Van Eycklei 34, 2018 Antwerpen
- Inschrijven is niet nodig

www.antwerpenmorgen.be/stadspark

District
Antwerpen

NIEUWS OVER HET STADSPARK

JANUARI 2020

Kom naar de
dialoogavond over
het Stadspark
4 februari 2020
van 19u30-22u00
Park Lane

Stadspark

Welkom. Dit is de eerste nieuwsbrief over het Stadspark. In het Stadspark is er nood aan een duurzame oplossing voor de vijver en een herwaardering van het historisch erfgoed. Daarom is er budget voorzien om dit op te pakken tussen nu en 2024, zodat het park terug in zijn oude glorie wordt hersteld.

Deze terugkerende nieuwsbrief brengt u op de hoogte van wat er in het Stadspark gebeurt. Voor een laatste stand van zaken kan u ook steeds terecht op www.antwerpenmorgen.be/stadspark.

Op 4 februari 2020 organiseert Buurtcomité Stadspark een dialoogavond, met steun van de burgerbegroting. Om uw vragen te beantwoorden zijn er vanuit het district en de stad verschillende experts aanwezig. Ontdek hierover meer in deze nieuwsbrief.

Tijd voor de herwaardering van het Stadspark

Het Stadspark is een uniek gebied in het hart van de stad Antwerpen. Het park heeft een grote historische en botanische waarde, er wordt gesport, gewandeld en gespeeld en het vormt een groene long voor de wijk en de stad.

De ambitie van het districts- en stadsbestuur is om het Stadspark te herwaarderen naar zijn waardevolle, oorspronkelijke landschapstijl en in te spelen op de hedendaagse, maatschappelijke noden.

Het 151 jaar oude park is nog steeds een schoolvoorbeeld van de romantische landschapstijl. De geest van Keilig zoals de keuze van de beplanting en bomen, de vorm van de vijver en de doorkijkjes zijn herkenbaar en redelijk goed bewaard. De omgeving is echter niet meer te vergelijken met 1869. Het park lag toen aan de rand van de stad, terwijl het er nu middenin ligt. De verdere verstedelijking en modernisering heeft ook gevolgen op vlak van de waterbevoorrading van de vijver, de toenemende mobiliteit rond het park en het veranderd en intensiever parkgebruik. Daarnaast heeft het beperkt structureel groenonderhoud en de natuurlijke selectie en toename van het bomen- en plantenbestand een invloed op het huidige uitzicht van het park.

Belangrijke stappen werden reeds gezet met het Beschermingsstatuut (2010), het Landschapsbeheerplan (2014) en het Erfgoedbeheerplan (2018). Hierin staan de visie over de toekomst van het park en concrete beheer- en inrichtingsmaatregelen in lijn met hoe Keilig het ontworpen heeft. Voor verschillende parkonderdelen wordt een ontwerpogave beschreven, zoals voor het plein aan het monument van de gesneuvelde, de inkomzone Rubenslei en Louiza-Marialei en de parkrand aan de Van Eycklei. Deze ontwerp-opgaven zullen samen in één herwaarderingsplan ontworpen en uitgevoerd worden. Hiervoor stellen stad en district een ontwerpteam aan. Naast dit plan worden de reeds geplande acties en het groenonderhoud verder uitgevoerd.

MILITAIR VERDEDIGINGSWERK 19de eeuw

Het Stadspark ligt ter hoogte van de Herentalse lunet, een onderdeel van de Spaanse omwalling of stadsmuur. De huidige vorm van het Stadspark is er duidelijk in te herkennen.

STADSPARK Eind 19de tot begin 20ste eeuw

In 1867 ontwierp de Duitse landschapsarchitect Keilig het Stadspark in Engelse landschapstijl. Van bij het begin moest het een oase van rust en ontspanning zijn.

VERSTEDELIJING NEEMT TOE 20ste eeuw

Aan het originele ontwerp worden er nieuwe bouwwerken toegevoegd en soms ook weer verwijderd, zoals de muziekkiosk, het hoveniershuisje, gedenktekens en standbeelden en tijdens WO II de bunkers.

Na WO II verandert de stad in sneltempo. Door de bouw van de Ring wordt de Herentalse vaart afgekoppeld van de binnenstad en verdwijnt ook de belangrijkste voedingsbron van de vijver. Ook de parkrand verdwijnt door het toenemende verkeer.

NIEUWE UITDAGINGEN Begin 21ste eeuw

Aan het begin van de 21ste eeuw is het imago van het Stadspark sterk achteruit gegaan. Sinds de inspraakmomenten van 2008 wordt hieraan gewerkt: vernieuwing van de speeltuin, bescherming van het park als monument (2010), aanpakken van het zwerfvuil, etc.

HERWAARDERING 2020 - ...

De komende bestuursperiode worden er concrete acties uitgerold in het Stadspark. Er is geld voorzien voor een structureel groenonderhoud, de waterproblematiek van de vijver en het herwaarderingsplan.

In 1972 werden er reeds werkzaamheden aan de brug uitgevoerd. In 2020 krijgt ze opnieuw een grondige restauratie.

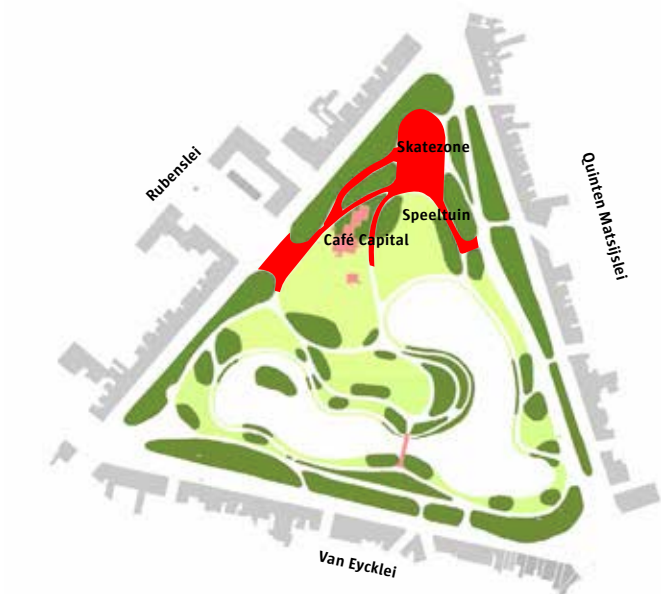
Restauratie Keiligbrug start op 17 februari 2020

De 151 jaar oude witte hangbrug in het Stadspark krijgt dit jaar een grondige restauratie. Deze hangbrug werd ontworpen door Keilig die tevens aan de basis ligt van het ontwerp van het Stadspark. De brug is 27,5 meter lang en afgewerkt met kunstmatige rotsen aan de uiteinden. De restauratie is nodig omdat ze tekenen van slijtage vertoont door het intensieve gebruik. De laatste restauratie dateert van 1972.

Wat zal er precies gebeuren?

Op 17 februari starten de werkzaamheden. Hiervoor wordt niet alleen de brug, maar ook een ruime zone rond de brug afgesloten voor bezoekers tot het najaar 2020. Dit om de veiligheid te garanderen binnen de werfzone.

Het brugdek, de vloerplanken en de dwarsliggers worden hersteld en waar nodig vervangen. Het hout krijgt een behandeling tegen verrotting en het sierlijk smeedijzer

Rode zone: hier wordt de verlichting hersteld.

wordt gereinigd, hersteld en opnieuw geschilderd in de originele kleuren. De stad Antwerpen maakt 358.000 euro vrij voor de werken.

Draag uw steentje bij

Ook de rotspartijen aan de voet van de brug zijn toe aan restauratie. De geschatte kostprijs hiervan is 409.000 euro. De stad dient een subsidieaanvraag in bij het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid waarbij 60% van de kosten wordt gedekt. Voor de overige 40% wordt een projectrekening geopend door Herita vzw waarop vrije giften kunnen worden gestort. Vanaf 40 euro geniet de donateur een fiscaal voordeel. U krijgt 45% van het bedrag terug als belastingvermindering. Wenst u een bijdrage te leveren? Lees dan meer op: www.antwerpenmorgen.be/stadspark

Licht in de duisternis

Aan de kasseiweg en het skatepark (rode zone op het plan) brandt het licht al een tijdje niet meer. Dit wordt hersteld in twee fasen:

- Fase 1: begin februari vernieuwt de aannemer de ondergrondse kabel. Het pad wordt hiervoor plaatselijk opengebrouwen, waardoor het niet toegankelijk zal zijn. Met dit herstel brandt de bestaande verlichting opnieuw in februari.
- Fase 2: in april plaatst de aannemer nieuwe lantaarnpalen die de oude vervangen en voor een betere lichtkwaliteit zorgen. De hinder tijdens deze werkzaamheden is zo beperkt mogelijk.

De verlichting in de zone van de Keiligbrug wordt niet aangepakt, aangezien ze in de werfzone van de restauratie valt. Het herwaarderingsplan pakt de volledige verlichting van het park aan, met oog voor duurzaamheid en kwaliteit.

Stadspark: een spel van doorkijkjes

Wist u dat het Stadspark er nog steeds uitziet zoals de ontwerper Friedrich Eduard Keilig het bedoelde? Het heeft geen haar gescheeld of het Stadspark zag er helemaal anders uit.

Het Stadspark ligt op de plaats van de Herentalse lunet, een verdedigingswerk dat deel uitmaakte van de Spaanse omwalling. Toen ze haar militaire functie verloor, besliste het stadsbestuur om deze om te vormen tot openbaar park. De vrijgekomen terreinen werden verkocht en de inkomsten gingen naar de aanleg van het park.

In 1865 lanceert het schepencollege een open oproep met een duidelijke visie: het park moet komen op de plaats van de voormalige lunet en de gracht (13 hectaren), de hoofdtoegang ligt aan de Rubenslei en de doorkijk tussen de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal en de Sint-Jozefkerk moet behouden blijven. Verschillende kandidaten dienen een voorstel in. Uiteindelijk wordt in 1867 Keilig als ontwerper aangesteld.

Keilig dient na vier maanden maar liefst twee ontwerpen in. In het eerste ontwerp tekent hij een grote, grillige vijver met een centraal gelegen eiland. Door het park loopt een rijweg met meerdere in- en uitritten en twee bruggen. In zijn tweede ontwerp is enkel nog ruimte voor de vijver, het groen en de wandelaars. De rijweg is geschrapt. De vorm van de vijver versterkt de doorkijk tussen de O.L.V.-Kathedraal en de Sint-Jozefkerk. Wandelaars beleven dit perspectief ten volle doordat de nieuwe brug de oevers van de vijver verbindt. Keilig creëert ook een tweede doorkijk tussen de Rubenslei en de Sint-Jozefkerk. Alleen werkt hij hier met een verrassingseffect doordat de doorkijk pas zichtbaar wordt op de grashelling naast de vijver.

Het stadsbestuur kiest voor het tweede project. Het voorziet voor het ontwerp en de aanplanting 275.000 frank (ca. 6.800 euro). De gebouwen vallen buiten de opdracht. Stadsarchitect Pieter Dens voert deze uit.

Ga nog snel op verkenning en ontdek de doorkijkjes van het Stadspark voor de werken aan de brug starten.

V.b.n.o.: Ontwerp 1 (1867) van Keilig met de slingerende rijweg en twee bruggen. Ontwerp 2 (1867) van Keilig werd gekozen met in het rood de belangrijkste doorkijkjes. November 2019, de doorkijk wordt verstoord door later aangeplante bomen en dichte begroeiing.